REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Zadeva: 0700-30/2020/37
Datum: 31. 8. 2020

Zagovornik načela enakosti na podlagi 21. člena v povezavi s 37. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD) in na podlagi prvega odstavka 207. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13, v nadaljevanju: ZUP) na podlagi anonimnega predloga v zadevi ugotavljanja diskriminacije zoper domnevnega kršitelja izdaja naslednjo

ODLOČBO

1. Podjetje, ki upravlja določen lokal **ni kršilo** prepovedi diskriminacije, ko so zaposleni v tem lokalu po dogovoru z direktorjem (lastnikom lokala) odrekli gostinske storitve določenim osebam albanske narodnosti.

2. Stroški v tem postopku niso nastali.

OBRAZLOŽITEV

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je dne 18. 5. 2020 prejel anonimni predlog za obravnavo diskriminacije (v nadaljevanju: predlog) v katerem je navedeno, da »se je v soboto, 9. 5. 2020, začela v [lokalu] diskriminacija albanskih strank«. Lastnik lokala (sicer direktor podjetja, katerega poslovna enota je omenjeni lokal; v nadaljevanju: lastnik lokala, tudi: direktor podjetja) naj bi osebno odslavljal stranke z nagovorom, ki so ga v predlogu navedli anonimni predlagatelji: »Albancem ne strežemo, niste dobrodošli tu«. Takšna navodila pa naj bi od lastnika dobili tudi zaposleni v lokalu. V predlogu je še navedeno, da lastnik lokala spodbuja in podpira nestrpnost ter sovraštvo do albanskih priseljencev. S to situacijo naj bi bili v mestu vsi seznanjeni, so navedli anonimni predlagatelji, kar da potrjuje tudi diskusija na spletnem portalu mesta z naslovom po imenu lokala.[1]

Zagovornik je za dogodek izvedel tudi iz sredstev javnega obveščanja, posebno iz zapisa določene TV oddaje z dne 16. 5. 2020. V tej oddaji je stranka albanske narodnosti opisala dogodek z dne 9. 5. 2020, v katerega je bila sama vključena. Deležna je bila zavrnitve storitve ponudb lokala: natakar ji ni hotel postreči s kavo. Ko ga je stranka povprašala po razlogu, naj bi ji povedal, da lastnik lokala ne dovoli, da strežejo Albancem. Stranka se je hotela z lastnikom pogovoriti. Do pogovora naj bi potem tudi dejansko prišlo – na samem. Lastnik lokala naj bi stranki dal vedeti, da nanj pritiska upravna enota, policija idr. To pa je bilo potem demantirano s strani intervjuvane načelnice upravne enote mesta kot povsem nesmiselno oz. v neskladju z zakonitim delovanjem upravne enote – saj da le-ta nima nobene pravne podlage za vpliv na vsebinsko poslovanje lokalov. Stranka naj bi po dogodku podala prijavo na policijo, kamor je sicer morala tudi sama na zaslišanje zaradi lastnikove prijave njene domnevne grožnje, da bo razbila lokal. Poleg tega je stranka lastnika lokala prijavila tudi na inšpektorat (Tržni inšpektorat Republike Slovenije; v nadaljevanju: TIRS). V oddaji je bilo izpostavljeno, da gre za diskriminacijo zaradi nacionalnosti in zato za zakonsko kršitev.

[1] Objave imajo datuma 10. in 11. 5. 2020

Zagovornik je na podlagi 34. člena Zakona o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD) začel obravnavo po uradni dolžnosti. Ker gre za vprašanje diskriminacije večjega števila oseb in ker gre za primer, ki je splošno pomemben za varstvo pred diskriminacijo, Zagovornik za svoj postopek ni potreboval soglasja (domnevno) diskriminiranih oseb (skladno z drugim odstavkom 34. člena ZVarD).

*

Zagovornik ugotavlja dejansko stanje glede možnega obstoja diskriminacije v konkretni zadevi na podlagi z njo povezanih razpoložljivih podatkov ter ključnih določil, ki jih vsebuje Zakon o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD). Sam postopek pred Zagovornikom urejajo členi ZVarD od 33 do 37. Za vsa vprašanja postopka, ki niso urejena z ZVarD, pa Zagovornik skladno z drugim odstavkom 3. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP) uporabi slednjega. Ker gre pri ugotavljanju diskriminacije pri Zagovorniku za upravno zadevo, kot to izhaja iz narave same zadeve (po drugem odstavku 2. člen ZUP), Zagovornik tako v postopku v zvezi z vprašanji, ki jih ZVarD ne ureja, postopa po določbah ZUP.

Diskriminacija je v 4. členu ZVarD opredeljena kot vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Diskriminacija zaradi katere koli osebne okoliščine je prepovedana.

Pri diskriminaciji mora biti prav specifična osebna okoliščina (ali več njih) razlog za slabšo obravnavo. Med osebne okoliščine, skladno s 1. členom ZVarD, štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katera koli druga osebna okoliščina. Gre za prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statuse, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto, ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka, ter na podlagi katerih se lahko oblikujejo različne skupine oseb in odnosi njihove pripadnosti.

Diskriminacija se lahko dogaja na različnih področjih družbenega življenja, na katerih morajo sicer po 2. členu ZVarD državni organi, lokalne skupnosti, nosilci javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb. Ta področja so povezana zlasti: s pogoji za dostop do zaposlitve, samozaposlitve in poklica, vključno z izbirnimi merili in pogoji zaposlovanja, ne glede na vrsto dejavnosti in na vseh ravneh poklicne hierarhije, vključno z napredovanjem; z dostopom do vseh oblik in do vseh ravni karierne orientacije in svetovanja, poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja, nadaljnjega poklicnega usposabljanja in preusposabljanja, vključno z delovno prakso; z zaposlitvenimi pogoji in pogoji dela, vključno s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi in plačami; s članstvom in vključevanjem v organizacijo delavcev ali delodajalcev ali v vsako organizacijo, katere člani opravljajo določen poklic, vključno z ugodnostmi, ki jih zagotavljajo take organizacije; s socialno zaščito, vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom; s socialnimi ugodnostmi; z vzgojo in izobraževanjem ter z dostopom do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrbo z njimi. Sicer pa v širšem smislu ZVarD v svojem 1. členu določa varstvo pred diskriminacijo pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju.

ZVarD opredeljuje več oblik diskriminacije, od katerih sta osnovni neposredna in posredna diskriminacija (6. člen). Neposredna diskriminacija obstaja, če je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah

obravnavana manj ugodno kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb. Posredna diskriminacija pa obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna. Poleg teh dveh oblik ZVarD predstavlja še druge oblike diskriminacije (7. člen). Nadlegovanje je nezaželeno ravnanje, povezano s katero koli osebno okoliščino, ki ima učinek ali namen ustvarjati zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje za osebo in žali njeno dostojanstvo (prvi odstavek 8. člena). Navodila za diskriminacijo so vsakršna navodila, katerih posledica je bila, je ali bi lahko bila diskriminacija v smislu ZVarD, kar vključuje tudi navodilo, da se diskriminacije ne prepreči oziroma odpravi (9. člen). Pozivanje k diskriminaciji pomeni vsako spodbujanje drugih oseb k dejanjem, katerih posledica je bila, je, ali bi lahko bila diskriminacija po določbah ZVarD (prvi odstavek 10. člena). Viktimizacija pa pomeni izpostavljanje diskriminirane osebe ali osebe, ki ji pomaga, neugodnim posledicam zaradi njenega ukrepanja, katerega namen je preprečiti ali odpraviti diskriminacijo (11. člen). V primerih, ko je diskriminacija večkratna zaradi več osebnih okoliščin hkrati, množična, ko je diskrimininiranih več oseb hkrati, dolgotrajna oziroma ponavljajoča se, ali pa vsebuje ali bi lahko vsebovala težko popravljive posledice za diskriminirano osebo glede povzročitve škode njenemu pravnemu položaju, pravicam ali obveznostim, zlasti če je storjena v razmerju do otrok ali drugih slabotnih oseb, prepoznavamo po 12. členu ZVarD t. i. hujše oblike diskriminacije.

Obstajajo pa tudi izjeme od prepovedi neposredne diskriminacije, kakor to določa 13. člen ZVarD. Po njegovem splošnem določilu neenako obravnavanje zaradi določene osebne okoliščine ne pomeni diskriminacije, če takšno različno obravnavanje temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna (prvi odstavek 13. člena). Vendar je ne glede na to na področjih družbenega življenja, povezanih s socialno zaščito, vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom, s socialnimi ugodnostmi, z vzgojo in izobraževanjem ter z dostopom do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrbo z njimi neenako obravnavanje zaradi spola, narodnosti, rase ali etničnega porekla vedno prepovedano, razen če gre za zagotavljanje blaga ali storitev izključno ali predvsem osebam enega spola, če takšno različno obravnavanje upravičuje legitimen cilj in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna (šesti odstavke 13. člena).

V postopku ugotavljanja diskriminacije velja po 40. členu ZVarD obrnjeno dokazno breme. To pomeni, da mora kršitelj, kadar diskriminirana oseba (s svojimi izjavami, navedbami in dokumenti ter drugimi dokazili) izkaže dejstva, ki upravičujejo domnevo, da je bila kršena prepoved diskriminacije, dokazati, da v obravnavanem primeru ni kršil te prepovedi, oziroma da je neenako obravnavanje dopustno (v skladu z ZVarD). Tako se breme dokazovanja prevali na domnevnega kršitelja – vendar le takrat, ko domnevno diskriminirana oseba izkaže, da so njene trditve oz. izjave, navedbe in dokazila takšna, da prav s svojo verjetnostjo izkazujejo domnevno kršitev prepovedi diskriminacije. Le tako namreč izpolnjuje t. i. trditveno breme.

Za ugotavljanje diskriminacije mora torej Zagovornik:

- identificirati osebno okoliščino, zaradi katere se (domnevna) diskriminacija dogaja oz. se je ali bi se lahko zgodila,
- opredeliti področje, na katerem se je (domnevna) diskriminacija zgodila oz. se dogaja ali bi se lahko zgodila,
- ugotoviti, ali gre dejansko za neenako obravnavanje oseb v primerljivih položajih,
- ugotoviti obliko diskriminacije,
- ugotoviti, ali obravnava osebe oz. (skupine) oseb dejansko posega v njihove pravice, svoboščine, koristi ali ugodnosti,
- ugotoviti vzročno zvezo med osebno okoliščino in neenako obravnavo, ki posega v pravice, svoboščine, koristi ali ugodnosti osebe oz. (skupine) oseb,

- ugotoviti, ali različna obravnava ne sodi v katero od izjem od prepovedi diskriminacije, ki ne pomenijo kršitve po ZVarD.

Le ravnanje, ki vsebuje vse navedene elemente, pomeni diskriminacijo po ZVarD.

*

V svojem postopku je Zagovornik v obravnavanem primeru na podlagi navedb iz anonimnega predloga ter navedb v TV oddaji ugotavljal, ali držijo navedbe o odklanjanju strežbe osebam albanske narodnosti v lokalu, kar bi pomenilo neposredno diskriminacijo teh oseb zaradi njihove narodnosti – kot diskriminacijo na področju dostopa do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, in preskrbo z njimi. V zvezi z navodili, ki naj bi jih lastnik lokala podal zaposlenim, kot so to navedli anonimni predlagatelji ter v TV oddaji intervjuvana oseba albanske narodnosti, pa je Zagovornik ugotavljal še obstoj navodil za diskriminacijo (kot posebne oblike diskriminacije – po 9. členu ZVarD). Pri tem je pomembno tudi dejstvo, da za prepoved diskriminacije zaradi narodnosti na področju dostopa do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, in preskrbo z njimi, ne obstaja nobena možna izjema (po 13. členu ZVarD).

Tako je Zagovornik dne 25. 5. 2020 skladno s 37. in 40. členom ZVarD (postopek, obrnjeno dokazno breme) naslovil svoje zaprosilo na lastnika lokala, direktorja podjetja, da se opredeli do navedb anonimnih predlagateljev v predlogu ter do navedb v omenjeni TV oddaji. Poleg tega je Zagovornik lastnika lokala povprašal, ali je bil v predmetni zadevi opravljen inšpekcijski nadzor TIRS, ter ga zaprosil za posredovanje zapisnika tega nadzora. Obenem ga je še opozoril na njegovo (kot odgovorne osebe podjetja kot pravnega subjekta oz. lokala kot njegove poslovne enote zakonsko zavezo k zagotavljanju varstva pred diskriminacijo oz. enakega obravnavanja vseh oseb (po 2. členu ZVarD).

*

Dne 3. 6. 2020 je Zagovornik prejel odgovor lastnika lokala. Le-ta je navedel, da nikakor ne drži, da v lokalu ne bi želeli streči gostom albanske narodnosti. Je pa izpostavil, da so nastale težave zgolj z eno skupino moških albanske narodnosti. Pri tem je poudaril, da te težave niso nastale zaradi narodne pripadnosti teh oseb, temveč zaradi njihovega odnosa do osebja (zaposlenih) in nespoštovanja pravil vedenja v lokalu. Ta skupina albanskih moških naj bi že kmalu po odprtju gostinskega lokala (dne 13. 6. 2019) pričela v lokal redno zahajati, osebje lokala pa naj bi v odnosu z njo doživljalo kup nevšečnosti. Skupina naj bi se žaljivo vedla do osebja, še posebno do žensk. Tako naj bi nad ženskim osebjem pripadniki te skupine izvajali verbalno nasilje: izražali naj bi željo, da bi jih radi videli streči brez modrčkov in podobno. Ker je bilo to za ženski del osebja tako zelo moteče, je imel lastnik lokala, kakor je navedel, težave pri zagotavljanju zadostnega števila osebja za strežbo v lokalu, saj da ženske niso želele delati pod takšnimi pogoji. Ista skupina moških naj bi tudi vztrajno ignorirala pozive osebja lokala, naj ne uporabljajo ženskega stranišča, saj je takšno ravnanje močno zmotilo preostale goste v lokalu, posebno osebe ženskega spola. Zaradi tega naj bi določene stalne stranke celo prenehale obiskovati lokal. To pa je lastniku lokala, kakor je navedel, posledično povzročilo poslovno škodo. Prav tako naj bi ista skupina moških vztrajno kršila parkirni režim pred lokalom: redno naj bi zaparkirali druge goste, zato jih je bilo potrebno iskati v lokalu. Kljub pozivom pa naj svojih avtomobilov občasno sploh bi ne hoteli umakniti, zaradi česar je moral posredovati sam lastnik lokala. Poleg tega naj bi ta ista skupina albanskih moških že po nekaj obiskih lokala pričela naročati pijačo v albanskem jeziku. Ker pa osebje ne govori (oz. ne razume) albansko, je, kakor je navedel lastnik lokala, skupino pozivalo, naj pijačo naročijo v slovenskem jeziku. Pri tem naj bi pripadniki te skupine osebju večkrat rekli, da se bodo natakarji pač morali naučiti albansko, če bodo želeli, da bodo še naročali pijačo (v tem lokalu). Ob tem je lastnik lokala še dodal, da sami pripadniki te skupine sicer tekoče govorijo slovensko. Zato je osebje, kot je navedel, takšne zahteve omenjene skupine sprejemalo kot provokacije.[2]

[2] 2. člen Zakona o varstvu potrošnikov Uradni list RS, št. 98/204-UBB2, 126/2007, 86/2009, 78/2011, 38/2014, 19/2015, 31/2018; ZVPot) določa, da mora podjetje »s potrošniki poslovati v slovenskem jeziku, na območjih kjer avtohtono živita italijanska ali madžarska narodna skupnost pa tudi v jeziku narodne skupnosti«. 14. člen Zakona o javni rabi slovenščine (Uradni list RS, št. 86/04 in 8/10; ZJRS) pa v prvem odstavku določa, da »vse pravne osebe

Lastnik lokala je navedel, da je osebju dejal, da v kolikor bo katera izmed oseb iz omenjene skupine v bodoče nadaljevala z žaljenjem, poniževanjem ali provociranjem, lahko osebje tej osebi odreče strežbo.

Nadalje je lastnik lokala navedel, da so zadeve nekega dne eskalirale tako daleč, da mu je eden od pripadnikov te skupine, potem ko ga je osebje opozorilo, da mu bodo odrekli strežbo, v kolikor bodo ponovno zaznali neprimerno obnašanje, začel v jezi groziti in razgrajati. Ko je želel ponovno naročiti pijačo, mu je bila strežba zaradi njegove agresivnosti odrečena. Zaradi groženj in razgrajanja je moral dvakrat poklicati policijo, ki je nazadnje osebo vklenila (in jo odstranila iz lokala), lastnik lokala pa je zoper njo vložil kazensko ovadbo. Gre za isto osebo, je še dodal lastnik lokala, ki je v TV oddaji podala izjave, da v lokalu ne dovolijo strežbe Albancem, kar pa je lastnik lokala označil za neresnično.

Zaradi vztrajnih provokacij omenjene skupine se je lastnik lokala, kakor je navedel, že obrnil po pomoč določenih organov: na policijsko postajo zaradi žalitev in na mestno redarstvo zaradi konstantnega kršenja pravil parkiranja pred lokalom ter na podžupana občine. Vendar pa, kot je izpostavil, do rezultatov ni prišlo.

Nazadnje je v svojem odgovoru Zagovorniku lastnik lokala še navedel, da bi enako (kakor je ravnal v primeru omenjene skupine) ravnal tudi v primeru postopanja drugih oseb katerekoli narodnosti.

K svojemu odgovoru je lastnik lokala posredoval tudi nekaj prilog: kopijo zapisnika o inšpekcijskem pregledu TIRS v predmetni zadevi in kopijo policijskega zapisnika o sprejemu ustne ovadbe oziroma predloga za pregon, ki ga je lastnik lokala podal zoper osebo, ki je grozila, da bo razbila lokal. Iz slednjega je bilo razvidno, da je omenjena oseba tudi kasneje istega dne (9. 5. 2020) grozila lastniku lokala: da bo ubila njega in njegovo družina oz. da »še ni konec« in da bo »še videl, kaj sledi«. Prav zaradi vseh teh groženj, ki naj bi jih oseba kar naprej ponavljala, je lastnik lokala dne 10. 5. 2020 na policijsko postajo podal to ovadbo. Kasneje, dne 16. 7. 2020, je Zagovornik kot odgovor na svoje zaprosilo o posredovanju podatkov s strani policijske postaje prejel obvestilo, da je policija na podlagi vseh zbranih obvestil in dokazil v tej zadevi podala kazensko ovadbo na pristojno okrožno državno tožilstvo.

*

Dne 5. 6. 2020 je Zagovornik lastniku lokala poslal zaprosilo za dopolnitev opredelitve, v katerem ga je (skladno s 37. členom ZVarD) zaprosil, da navede imena in kontaktne podatke članov osebja, zaposlenega v lokalu, ki bi lahko Zagovorniku podali izjave kot priče dogajanja oz. dogodkov, ki jih je navedel lastnik lokala. Poleg tega ga je Zagovornik še zaprosil za posredovanje morebitnih dodatnih dokumentov, ki potrjujejo njegove navedbe.

Istega dne je Zagovornik poslal posebno zaprosilo za posredovanje podatkov na TIRS. V njem je inšpektorat zaprosil, da Zagovornika obvesti o poteku njegovega postopka v predmetni zadevi oz. da mu posreduje zapisnik o opravljenem inšpekcijskem nadzoru.

---

zasebnega prava in fizične osebe, ki opravljajo registrirano dejavnost poslujejo s strankami na območju Republike Slovenije v slovenščini. Kadar je njihovo poslovanje namenjeno tudi tujcem, se poleg slovenščine lahko uporablja tudi tuji jezik.« Pri tem je pomembno upoštevati izraz »lahko«, kar pomeni, da vsekakor ne gre za obvezo. Poudarek pri obeh zakonih je na poslovanju v slovenskem jeziku oz. v javni rabi slovenščine. Zato albanske stranke ne morejo od slovenskega podjetja v Sloveniji pričakovati ali celo zahtevati poslovanja v albanščini. Zagovornik ta dejstva podaja v tej opombi, ker sicer v predmetni zadevi ni vodil postopka ugotavljanja diskriminacije zaradi (albanskega) jezika. Anonimni predlagatelji na obrazcu poslanega predloga za obravnavo diskriminacije niso označili kot osebne okoliščine zatrjevane diskriminacije samega jezika, čeprav je na obrazcu za to predvidena izrecna možnost. Poleg tega sami v predlogu niso problematizirali ne-rabe albanščine v lokalu. Je pa zadeva vendarle pomembna zaradi konteksta celotnega dogajanja in s strani anonimnih predlagateljev zatrjevane diskriminacije oseb zaradi njihove (albanske) narodnosti.

Dne 16. 6. 2020 je Zagovornik prejel s strani TIRS njegovo povratno informacijo o obravnavanju prijave. Z njo je TIRS Zagovornika obvestil, da je bila z zapisnikom o inšpekcijskem pregledu št. 0610-3988/2020-2-22006 z dne 29. 5. 2020 o nudenju gostinskih storitev vsem potrošnikom pod enakimi pogoji po Zakonu o varstvu potrošnikov (Uradni list RS, št. 98/204-UBB2, 126/2007, 86/2009, 78/2011, 38/2014, 19/2015, 31/2018; v nadaljevanju: ZVPot) in Zakonu o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD) na podlagi izjave odgovorne osebe pravnega subjekta (lastnika lokala) »ugotovljena neizvršitev naročila gostinske storitve na dan 9. 5. 2020 v poslovnih prostorih gostinskega obrata [lokala], vendar brez izpostavitve razloga za neupravičeno neenako obravnavanje izrecno zaradi naročnikove narodnosti po ZVarD«. »Za ugotovljeno ravnanje v nasprotju z določilom drugega odstavka 25. člena ZVPot[3] bo pravni osebi in njeni odgovorni osebi izrečena sankcija po 8. točki prvega odstavka 77. člena ZVPot«,[4] je še dodal TIRS. K dopisu Zagovorniku je TIRS posredoval tudi zapisnik o inšpekcijskem pregledu (ki ga je bil sicer pred tem Zagovorniku posredoval že tudi sam lastnik lokala).

Dne 17. 6. 2020 pa je Zagovornik prejel dopolnitev opredelitve lastnika lokala, v kateri je navedel pet v lokalu zaposlenih oseb, ki bi lahko v postopku ugotavljanja diskriminacije v obravnavanem primeru pri Zagovorniku nastopile kot priče. Poleg tega je lastnik lokala posredoval potrdilo policijske postaje, iz katerega izhaja, da se je tam dne 21. 10. 2019 zglasil zaradi varnostne problematike v lokalu. »Predstavil je težave,« je navedeno v potrdilu, »ki jih ima z gosti, predvsem albansko govorečimi tujci, ki ne spoštujejo parkirnega reda v okolici lokala, prav tako se v lokalu neprimerno vedejo do ostalih gostov in osebja.« Poleg tega potrdila je lastnik lokala k svoji dopolnitvi opredelitve posredoval še potrdilo Medobčinske inšpekcije redarstva in varstva okolja (v nadaljevanju: MIRVO), iz katerega izhaja, da se je lastnik lokala kot direktor podjetja zglasil pri mestnem redarstvu v zvezi s problematiko parkiranja pred lokalom ter se skupaj z vodjo MIRVO udeležil sestanka pri podžupanu občine na isto temo. Tam je bilo s strani vodje MIRVO med drugim povedano, da »redarji že delajo kontrole in bodo, kolikor je mogoče, še povečali nadzor glede parkiranih vozil […]«

*

V nadaljevanju svojega postopka je Zagovornik povabil na zaslišanje vseh pet oseb, zaposlenih v lokalu, ki jih je predlagal lastnik lokala. Dne 2. 7. 2020 je Zagovornik opravil zaslišanja prvih treh prič, dne 3. 7. 2020 pa je opravil še zaslišanje četrte in pete priče.

Prva priča, ki je (bila) v lokalu zaposlena kot vodja natakarjev in natakaric, je s svojimi navedbami potrdila vse ključne navedbe lastnika lokala – o skupini moških albanske narodnosti, ki so se neprimerno vedli, nadlegovali žensko osebje lokala, hodili na žensko stranišče, zaparkirali avtomobile drugih oseb, naročali v albanskem jeziku (ki ga zaposleni v lokalu ne razumejo), čeprav znajo same tekoče govoriti slovensko. Povedala je, da te osebe na videz poznajo, ker so bile stalne stranke lokala. Osebje lokala jih je opozarjalo, a tega niso upoštevale. Navedla je, da lastnik lokala zaposlenim ni nikoli naročil, naj ne strežejo Albancem. Jim je pa rekel, da naj omenjeni skupini oseb ne postrežejo zaradi neprimernega vedenja ter neupoštevanja opozoril in navodil s strani zaposlenih. Tako niso odrekli strežbe (kar vsem) osebam albanske narodnosti, temveč (le) osebam iz omenjene skupine. Prva priča je posebej poudarila, da ne igra nobene vloge, kdo in kaj je določena oseba kot stranka lokala, če pa se vulgarno oz. neprimerno vede in se to konstantno dogaja, meni, da takšna oseba v lokalu na splošno ni zaželena. Pri njih je zadeva prišla tako daleč, da so se natakarice pritoževale lastniku lokala in celo razmišljale, da v lokalu ne bi več delale, je še navedla prva priča. Povedala je tudi, da osebe iz problematične skupine zdaj k njim ne hodijo več, da pa sicer lokal

[3] »Podjetje mora prodajati blago oziroma opravljati storitve vsem potrošnikom pod enakimi pogoji.«

[4] »Z globo od 3.000 do 40.000 eurov se za prekršek kaznuje pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik in posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, če: […]8. potrošnikom ne prodaja blaga oziroma ne opravlja storitev pod enakimi pogoji (drugi odstavek 25. člena)« V dopisu TIRS Zagovorniku je sicer naveden 78. člen ZVPot, a gre za očitno napako, saj 8. točka prvega odstavka 78. člena ZVPot ne vsebuje ustrezne sankcije za ugotovljeno kršitev (po drugem odstavku 25. člena ZVPot), temveč določa sankcijo za povsem drug(ačn)o zadevo.

(še naprej) obiskujejo mnogi Albanci. Poudarila je, da ima sama veliko znancev različnih narodnosti, tudi Albance. Na Zagovornikov vprašanje, kaj meni o lastniku lokala – ali spodbuja nestrpnost in sovraštvo do albanskih priseljencev (kar je bil očitek anonimnih predlagateljev predloga za obravnavo diskriminacije), je prva priča odgovorila, da to nikakor ni res in da ima tudi sam lastnik lokala mnogo prijateljev albanske narodnosti. Na vprašanje, ali bi zdaj osebi iz omenjene skupine postregli, če bi prišla v lokal, je odgovorila, da ne, ker ima takšna navodila s strani lastnika lokala, tj. da prav tem osebam ne postrežejo (več) – a ne zato, ker so Albanci.

Druga priča, ki je (bila) v lokalu redno zaposlena kot natakarica, je navedla, da sama sicer dogodka z dne 9. 5. 2020 ne pozna, ker je bila tisti dan zjutraj na delovnem mestu, dogodek pa se je zgodil kasneje, a je zanj izvedela od sodelavk. Povedala je, da naj jim (s strani lastnika lokala) ne bi bilo rečeno, naj odslavljajo Albance oz. jim ne strežejo. Ob tem je posebej poudarila, da se v lokalu maksimalno trudijo, da postrežejo vsakega gosta in da njej ni pomembno, kdo in kakšna je stranka – zanjo so vsi enaki in ta poklic opravlja z zadovoljstvom. Je pa navedla, da so neki skupini oseb odrekli strežbo zaradi dogajanja, omenjenega že s strani lastnika lokala in prve priče. Problematično je bilo tudi to, da so te osebe, ko jih je bilo več skupaj, (storitve strežbe) naročale v albanščini in natakaricam govorile, da bi se po tolikem času že lahko naučile albansko, je navedla druga priča. Če pa so prihajale v lokal posamično, so te osebe naročale v slovenščini. Takrat se tudi niso neprimerno vedle. Zdaj pa ta skupina v lokal ne hodi več – morda zaradi njihove užaljenosti, je navedla druga priča. Ob tem je poudarila, da osebje do teh oseb nikoli ni bilo neprijazno ali osorno. Ostali gosti pa, je navedla, zdaj naprej prihajajo in situacija je bolj sproščena – ni več napetosti v ozračju in osebju je lažje. Dejansko mnogi gosti, je še poudarila druga priča, zdaj še raje prihajajo, saj so pred tem nekateri zaradi omenjene skupine (za nekaj časa) nehali obiskovati lokal. O lastniku lokala druga priča pove, da nikoli z ničemer ni dobila občutka, da bi le-ta spodbujal nestrpnost in sovraštvo do albanskih priseljencev. Kolikor ga pozna, je navedla, ima veliko prijateljev različnih narodnosti, tudi albanske, in naj nikoli ne bi kazal kakšne (posebne) nastrojenosti do Albancev niti do kogarkoli drugega. Na vprašanje Zagovornika o tem, ali so prejeli konkretna navodila za ravnanje z osebami iz problematične skupine, je druga priča navedla, da ni bilo nič (tako) konkretnega, da pa imajo možnost, da odklonijo postrežbo komerkoli, ki se ne obnaša pristojno in povzroča probleme – ker ne upošteva osnovnega bontona oz. pravil vedenja na javnih mestih. Na vprašanje, ali bi zdaj postregli osebi iz omenjene skupine, je odgovorila, da ja in da so nekaterim osebam iz te skupine, ki so prišle, tudi (dejansko) normalno postregli.

Tretja priča, ki (je) v lokalu opravlja(la) študentsko delo kot pomočnica strežbe, je navedla, da dela za točilnim pultom in zato z gosti nima (veliko) stikov. So ji pa sodelavke povedale, da se neka skupina do njih nesramno vede. Posebej je navedla, da so te osebe, ki so bili moški, potem ko so od nje dobile informacijo, kje je stranišče, vedno hodile v žensko stranišče, čeprav je na vratih jasna oznaka (ki razločuje žensko od moškega stranišča). Opozoril osebja lokala pa niso upoštevale. Ko je imela prost dan, je navedla tretja priča, je včasih prihajala v lokal na kavo in takrat je opazila, da so osebe iz omenjene skupine avtomobile na bližnjem parkirišču parkirale kar počez. Ker so tako zaparkirale druge avtomobile, so njihovi lastniki prihajala v lokal spraševat, čigav je avtomobil, da bi ga umaknili – to naj bi se kar naprej dogajalo. Tretja priča je navedla, da s strani lastnika lokala ni prejela nobenega posebnega navodila glede strežbe osebam albanske narodnosti. Navedla je tudi, da osebam albanske narodnosti v lokalu niso odrekli strežbe, so pa ji nekatere sodelavke povedale, da so odrekle strežbo osebam iz omenjene skupine. Na Zagovornikovo vprašanje, ali je vedela, da gre za osebe albanske narodnosti, je tretja priča odgovorila, da najprej ne, ker ni bila v neposrednem stilu z njimi, da pa je opazila njihovo neprimerno vedenje. Ker so bili včasih tudi bolj glasni, je na podlagi njihove govorice (potem) prepoznala, da gre za osebe albanske narodnosti. Navedla je, da so ji sodelavke povedale, da se te osebe do njih nesramno vedejo, jih žalijo. Zato jim je lastnik lokala rekel, naj tej skupini oseb ne postrežejo. Na vprašanje, kakšno je stanje zdaj, je tretja priča odgovorila, da je zdaj v redu, da ta skupina ne prihaja več k njim v lokal, ostali pa – tudi Albanci. Poudarila je, da vse normalno postrežejo – ne glede na narodnost, saj ni važno kdo

in kaj si. Omenila je še, da prej sodelavke celo niso hotele več delati v lokalu zaradi težav z omenjenimi strankami – hotele so dati odpoved.

Četrta priča, ki je (bila) v lokalu redno zaposlena kot natakar, je navedla, da je v lokal zahajala na kavo, še preden se je v tem lokalu zaposlila – pred tem je delo opravljala v drugem podjetju istega lastnika. Takrat je v lokal hodila večja skupina Albancev, kar (samo po sebi sploh) ni bilo moteče, je navedla. Da gre za osebe albanske narodnosti, je prepoznala po njihovi govorici, saj ji le-ta ni neznana kot osebi, ki že dolgo časa dela v gostinstvu v Velenju. Natakarice so se začele pritoževati, da so osebe iz te skupine Albancev do njih nesramne oz. da se neprimerno vedejo. Četrta priča je navedla, da ne ve, kaj točno so te osebe govorile, da pa natakaricam verjame (kar so ji povedale). Le-te naj bi potem osebam omenjene skupine naprej normalno stregle. Po koncu epidemije novega korona-virusa[5] je tudi sama četrta priča pričela delati v lokalu. Navedla je, da je takrat sama vse normalno postregla in ni gledala, kdo je kdo, kaj je itd. So pa prejeli navodila lastnika lokala, da ne postrežejo tistim Albancem, ki so se neprimerno vedli. Tako so jim, ko so prišli in naročili, povedali, da jim, žal, ne bodo postregli zaradi neprimernega vedenja. Četrta priča je navedla, da je šlo za skupino takrat približno desetih oseb, ki so prihajale v skupinah po dva, tri. Pred njenim nastopom dela v lokalu pa je bilo drugače – bilo jih je več naenkrat. Navodilo lastnika lokala, je poudarila, je veljalo le za te problematične osebe, ki so se zelo neprimerno vedle. Ob tem je navedla, da je bil podoben ukrep uveden tudi v nekem drugem lokalu, kjer je stregla v preteklosti, ko jim je tamkajšnji lastnik lokala oz. direktor podjetja (ki pa ni ista oseba kot direktor podjetja) dal podobno navodilo, ker so se stranke neprimerno vedle. »Pri tem to, kaj so npr. po narodnosti, ni imelo nobene veze. Šlo je za odnos,« je izrecno navedla četrta priča. Na Zagovornikovo vprašanje, ali pozna osebe, ki so stalne stranke lokala, niso osebe iz omenjene skupine in zanje ve, da so Albanci, pa jim strežbe ni odrekla, je odgovorila, da pozna takšne osebe ter da pozna veliko Albancev, saj je sama »tam okrog« (v Velenju) doma. Vedno so jim postregli – tudi v času, ko so strežbo odrekli osebam iz problematične skupine, je poudarila. Zdaj drugi Albanci še prihajajo, osebe iz omenjene skupine pa ne. Sicer sta eden, dva v tem času še prišla, a jih četrta priča ni postregla. Verjetno so se med sabo obvestili, je navedla, in zato k njim ne hodijo več. O lastniku lokala je četrta priča povedala, da ne spodbuja nestrpnosti in sovraštva do albanskih priseljencev in da ima veliko prijateljev Albancev. Pozna ga že več let. Na vprašanje, ali bi zdaj osebi iz problematične skupine postregla, če bi prišla v njihov lokal, je četrta priča odgovorila, da ne – a ne zaradi narodnosti, temveč zaradi njenega vedenja. Če se primerno vede, je poudarila, ni problem, če pa se ne, pa je ne bo postregla. Sama tega ne bi storila tudi, če bi se takšna oseba takrat primerno vedla, in sicer iz razloga lastnega prepričanja, da bi se neprimerno vedenje te osebe lahko ponovilo.

Peta priča, ki (je) v lokalu opravlja(la) študentsko delo kot pomočnik strežbe, je navedla, da dela za točilnim pultom in zato dejansko nikoli ni v neposrednem stiku z gosti, se pa pogovarja s sodelavkami. Le-te so mu potožile, da se neka skupina oseb grdo vede. Peta priča je ob tem potrdila oz. ponovila navedbe o dogajanju v lokalu oz. neprimernem vedenju omenjenih oseb, ki so jih Zagovorniku navedle že druge priče pred njo: vulgarno ogovarjanje natakaric – tudi nagovarjanje, da bi stregle brez modrčkov, naročanje storitev strežbe v albanščini, odhajanje na ženska stranišča, neprimerno parkiranje. Glede slednjega je peta priča navedla, da so večkrat poklicali mestno redarstvo, ki je potem z globami kaznovalo te osebe zaradi napačnega parkiranja. Šele po tem so avtomobile umaknili, prej pa tega niso hoteli storiti. Šlo je za skupno takrat 15, 20, včasih tudi 30 oseb, ki so bile albanske narodnosti, kar vedo, je navedla peta priča, po njihovi govorici. Bili so izključno moški, je poudarila, ki so k njim prihajali vsak dan. Najprej so jim stregli naprej, po incidentu dne 9. 5. 2020 pa so tej skupini oseb zaradi vsega neprimernega vedenja odrekli strežbo. Na vprašanje Zagovornika, ali so prejeli s strani lastnika lokala posebno navodilo, naj ne strežejo osebam albanske narodnosti, je peta priča odgovorila, da takšnega navodila niso dobili, so se pa dogovorili, da osebam iz omenjene problematične skupine ne bodo postregli. Sicer so v lokali vsi (drugi) dobrodošli, je poudarila. Prihajajo tudi

[5] Uradno se je ta zaključila z dnem 31. 5. 2020. So se pa nekatere gostinske storitve

drugi Albanci, ki jim postrežejo. Ti se normalno vedejo in naročajo v slovenskem jeziku, da jih lahko razumejo, je še navedla peta priča. Osebe iz omenjene skupine pa zdaj v lokal ne prihajajo več. O lastniku lokala, ki ga pozna osebno, je peta priča povedala, da nikakor ne spodbuja nestrpnosti in sovraštva do albanskih priseljencev in da ve, da ima tudi veliko prijateljev albanske narodnosti in se z njimi dobro razume. Na vprašanje, ali bi zdaj postregla osebo iz problematične skupne, če bi prišla v lokal, je peta priča odgovorila, da ne, ker imajo še vedno dogovor, da osebam te skupine ne postrežejo – zaradi problemov, ki so jih imeli. Vsi drugi, je poudarila, pa so vsekakor dobrodošli.

*

Po prejemu in proučitvi odgovorov lastnika lokala in priloženih dokazil (potrdila policijske postaje in zapisnika policije o vloženi kazenski ovadbi s strani lastnika lokala zoper ene od oseb problematične skupine ter uradnega zaznamka MIRVO), obvestila TIRS (o opravljenem inšpekcijskem pregledu v lokalu ter nameri izrečene sankcije zoper podjetje in lastnika lokala kot odgovorne osebe) ter po pregledu zapisnikov pričanja vseh petih prič, je Zagovornik ugotovil sledeče:

Navodilo, da naj osebje lokala ne postreže gostov albanske narodnosti ni obstajalo. Obstajalo pa je navodilo, da naj osebje lokala ne postreže prav določenih gostov, ki so bili albanske narodnosti. Navodilo je izrekel lastnik lokala oz. so se tako dogovorili lastnik in zaposleno strežno osebje.

Razlog takšnega navodila (oz. dogovora) ni bila albanska narodnost gostov, temveč njihovo neprimerno vedenje v lokalu. Zato navodilo ne more veljati za navodilo za diskriminacijo, saj se ni nanašalo na dejstvo albanske narodnosti gostov kot tiste osebne okoliščine, ki bi bila razlog ravnanja po tem navodilu.

Samo ravnanje osebja lokala po omenjenem navodilu/dogovoru je bil »povračilni ukrep« za neprimerno vedenje oseb omenjane problematične skupine albanskih gostov lokala, a ne zato, ker so bili Albanci, temveč zato, ker so se neprimerno vedli. Tako takšno ravnanje ni bila neposredna diskriminacija oseb albanske narodnosti. To pa še ne pomeni, da je bilo takšno ravnanje ustrezno in zakonito.

TIRS je v takšnem »povračilnem ukrepu« (lastnika) lokala ugotovil kršitev drugega odstavka 25. člena ZVPot, ki določa da mora podjetje opravljati storitve vsem potrošnikom pod enakimi pogoji. Zaradi tega je TIRS Zagovorniku v svojem obvestilu napovedal, da bo podjetju in njegovemu direktorju (lastniku lokala) izrečena ustrezna sankcija (po 8. točki prvega odstavka 77. člena ZVPot).[6]

Kot rečeno, pa z vidika vprašanja diskriminacije ni bil izpolnjen eden njenih ključnih elementov, in sicer vzročna zveza med osebno okoliščino in neenako obravnavo, ki posega v pravice, svoboščine, koristi ali ugodnosti osebe oz. (skupine) oseb.

Tako je Zagovornik svoj postopek ugotavljanja diskriminacije v obravnavanem primeru zaključil z ugotovitvijo, da podjetje ni kršilo prepovedi neposredne diskriminacije iz 1. odstavka 6. člena ZVarD in prepovedi dajanja navodil za diskriminacijo iz 9. člena ZVarD, ko so zaposleni po dogovoru z direktorjem (lastnikom lokala) odrekli gostinske storitve določenim osebam albanske narodnosti, kakor izhaja iz 1. točke te odločbe.

*

Skladno s prvim odstavkom 35. člena ZVarD je postopek pri Zagovorniku za stranke brezplačen. Zato je Zagovornik odločil, da posebni stroški v tem postopku niso nastali, kakor izhaja iz 2. točke izreka te odločbe.

[6] Glej opombo št. 4.

Pouk o pravnem sredstvu:
Zoper to odločbo ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Upravni spor stranka lahko sproži s tožbo, ki jo v 30 dneh od vročitve odločbe vloži na Upravno sodišče Republike Slovenije, Fajfarjeva ulica 33, 1000 Ljubljana. Tožbo vloži neposredno pisno ali jo pošlje po pošti. Skupaj z morebitnimi prilogami jo vloži v najmanj treh izvodih. K njej mora priložiti tudi to odločbo v izvirniku ali prepisu.

Postopek vodil:
Aljoša Gadžijev,
Svetovalec Zagovornika I

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI